

HØRINGSBREV – BEGJÆRING OM FORTSATT ALLMENNGJØRING AV TARIFFAVTALE FOR BYGGEPLASSER I NORGE

Vår ref.: 2020/8

Dato: 08.12.20

Med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. sender Tariffnemnda med dette utkast til forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge på høring, i tråd med LOs begjæring av 23. oktober 2020. Det vises til forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge av 11. oktober 2018 nr. 1684.

Det følger av allmenngjøringsloven § 7 andre punktum at allmenngjøringsforskrifter opphører å gjelde dersom partene i avtalen ikke har fremsatt krav om nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale. Landsorganisasjonen i Norge (LO) fremmet krav om fortsatt allmenngjøring i brev datert 23. oktober 2020.

Fellesoverenskomsten for byggfag 2018-2020 ble avløst av en ny avtale for 2020-2022 den 25. september 2020. Dette innebærer at den eksisterende allmenngjøringsforskriften gjelder med de satser som fremgår av forskriften frem til Tariffnemnda treffer nytt vedtak, jf. allmenngjøringsloven § 7.

Begjæringen om allmenngjøring

I begjæringen viser LO til at norsk byggebransje stadig preges av betydelig innslag av utenlandsk arbeidskraft, der de fleste rekrutteres fra EU-land i Øst-Europa.

I notat datert 19.10.2020 fra Fafo v/Bård Jordfal om «Lønnsfordeling i allmenngjorte bransjer» fremgår det at det er registrert 105.300 lønnsforhold i manuelle yrker i bygg, hvorav 61.000 av disse hadde Norge som fødeland. Hele 40 prosent av de registrerte lønnstakerne hadde dermed utenlandsk bakgrunn, hvilket er omtrent på samme nivå som i 2016. I tillegg kommer utsendte arbeidstakere til Norge fra utlandet. Statistikk fra Skatteetaten viser at det i løpet av 2019 var registrert 10 666 utsendte arbeidstakere i byggebransjen. Det er også en betydelig sysselsetting via bemanningsforetak som ikke inngår i disse tallene. LO fremholder at det her er en svært høy andel utenlandske arbeidstakere, og at det kan forventes at lønnsnivået blant disse generelt ligger lavere.

LO fremholder at den store bruken av innleid arbeidskraft fra bemanningsforetak er et bekymringsfullt utviklingstrekk i byggebransjen. I regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet, revidert 5. februar 2019, er det anslått at på landsbasis i bygg og anlegg utfører innleide fra bemanningsforetak 8–11 prosent av alle håndverkerårsverkene, og i Oslo og Akershus hele 14–18 prosent.

Det fremholdes fra LO at partene i næringen deler en sterk bekymring over situasjonen når det gjelder useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i byggebransjen. De kriminelle aktørene opererer i flere bransjer og flytter gjerne virksomheten mellom bransjer. Ifølge regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet ser omfanget fortsatt ut til å være høyest i byggenæringen. De tverretatlige a-krimsentrene retter mye av sin innsats mot bygg, og det rapporteres om at omfanget av kriminalitet fortsatt er omfattende. Arbeidslivskriminaliteten er ikke nødvendigvis knyttet til arbeidsinnvandringen, men etatene som arbeider mot arbeidslivskriminalitet erfarer at arbeidsinnvandrere er mer utsatte enn norske arbeidstakere ved at de ofte er villige til å akseptere svært dårlige lønns- og arbeidsvilkår.

Ifølge Byggenæringens Landsforening (BNL) sitt Framtidsbarometer 2020, var aktiviteten i bygge- og anleggsmarkedet i 2018 omtrent uendret fra 2017, mens det igjen var vekst i 2019. Prognoser for bygge- og anleggsmarkedet for 2020 viste en vekst på 2,2 prosent, mens veksten for 2021 var forventet å være på rundt 1,2 prosent.

Omslaget i norsk økonomi gjør imidlertid at det nå forventes en nedgang i byggemarkedet i år. Igangsettingen kan bli noe høyere neste år, men BNL forventer likevel produksjonen av byggearbeider vil bli om lag 2 prosent lavere i 2021 enn i 2020, men med en vekst på 4 prosent samlet sett i 2022.

Ifølge BNLs Framtidsbarometer er det fortsatt stort behov for fagarbeidere. I underkant av halvparten (44 prosent) av bedriftene får ikke tak i fagarbeidere. Og i enkelte delbransjer er det enda vanskeligere. Videre svarte 1 av 5 bedrifter at de ikke får tak i lærlinger, hvilket er det høyeste nivået som noen gang er målt i denne undersøkelsen. Dette dokumenterer at det også i en periode med svakere etterspørsel er stor grunn til bekymring over rekrutteringen til byggfagene og kvaliteten på arbeidsmarkedet i byggebransjen i årene framover.

LO fremholder at allmenngjøring har blitt et svært viktig virkemiddel for å motvirke sosial dumping i bygg, og tidligere evalueringer har dokumentert at forskriftene har bidratt sterkt til å motvirke lønnsdumping og uheldig konkurransevridning i bransjen. På tross av at allmenngjøringsforskriften er kjent for de aller fleste aktørene i bransjen, viser Arbeidstilsynets tilsynsstatistikk at det fortsatt er et betydelig antall brudd på regelverket.

Arbeidstilsynet har utarbeidet et notat som gjennomgår tilsyn med virksomhetenes etterlevelse av allmenngjøringen innen byggområdet. Notatet viser at det i perioden 2018 til oktober 2020 ble gjennomført 2090 tilsyn på allmenngjøring i bygg. Det ble registrert brudd på reglene for lønn i hele 22 prosent av tilsynene, og på kost og losji i 27 prosent av tilfellene.

I nevnte notat/analyse fra Fafo v/Bård Jordfald fremgår det at 5 prosent av de østeuropeiske arbeidstakerne lønnes dårligere enn den laveste allmenngjorte minstesatsen pr 01.06.17 på kr 177,80, mens antallet for arbeidstakere utenfor EØS var på 14 prosent. Ikke-bosatte ligger på 7 prosent. Tallene fremstår som høye ettersom statistikkgrunnlaget, som er hentet fra SSB, ikke inneholder lønnsoversikt fra bemanningsbyråer - hvor innslaget av utenlandske arbeidstakere ligger høyt, og hvor det kan forventes at lønnsnivået blant disse generelt ligger

lavere. Det samme gjelder i enda større grad utstasjonerte arbeidstakere fra utenlandske selskaper som heller ikke omfattes av datagrunnlaget.

Mens 45 prosent av de østeuropeiske arbeidstakerne og 50 prosent av de utenfor tjente under 205 kroner eller mer i timen, gjaldt dette bare 18 prosent av nordmennene. LO fremholder at disse tallene viser med all tydelighet at for en stor gruppe av utenlandske arbeidstakere fastsettes lønn ut ifra de allmenngjorte minstesatsene, og i mange tilfeller også lavere, og peker mot at det ligger et kontinuerlig sterkt lavlønnspress i næringen.

LO fremholder at dersom det allmenngjorte lønngulvet fjernes, vil det være høy risiko for at lønninger og andre tillegg, som i dag er regulert gjennom forskriften, synker langt under tariffmessige standarder. Dette vil ikke bare medføre økt sosial dumping, men vil også gi svært uheldige virkninger for tariffbundne virksomheter som vil få en betydelig økning i lavlønnskonkurransen fra ikke tariffbundne bedrifter. Arbeidstilsynets tilsynsstatistikk dokumenterer i tillegg at det foregår omfattende brudd også på dagens forskrift – noe som klart underbygger det store potensialet for sosial dumping i bransjen.

LO legger til grunn at det fortsatt vil være behov for allmenngjøring som et nødvendig tiltak for å oppnå likeverdige lønns- og arbeidsvilkår mellom innenlandsk og utenlandsk arbeidskraft innenfor byggebransjen.

LO ber Tariffnemnda om å fatte vedtak overensstemmende med følgende påstand:

Forskrift av 11.10.18 nr. 1684 om allmenngjøring av tariffavtaler for byggeplasser i Norge videreføres med reviderte satser i henhold til Fellesoverenskomsten for byggfag 2020-2022.

Fellesoverenskomsten for byggfag for perioden 01.04.20 til 31.03.22 har følgende nye satser relatert til § 4 i dagens forskrift:

§ 4. Lønnsbestemmelser

Arbeidstakere som utfører bygningsarbeid, jf. § 2, skal minst ha en lønn per time på:

a)	For faglærte:	kr 215,70
b)	For ufaglærte uten bransjeerfaring:	kr 194,40
	For ufaglærte med minst ett års bransjeerfaring:	kr 202,50
c)	For arbeidstakere under 18 år:	kr 130,30

Tariffnemndas merknader

Tariffnemnda vil presisere at den ikke har tatt stilling til om vilkårene for fortsatt allmenngjøring foreligger i denne saken. Nemnda har likevel besluttet å sende utkast til forskrift om delvis allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge på høring på

bakgrunn av LOs begjæring. Begjæringen og høringsuttalelsene vil deretter danne grunnlag for Tariffnemndas vedtak i saken.

Høring

Tariffnemnda ber om at høringssaken blir forelagt underliggende etater, medlemsorganisasjoner og andre som kan ha interesse av å avgi høringsuttalelse.

Frist for å sende inn hørings svar er 26. februar 2021.

Høringer er åpne, og alle kan sende innspill til Tariffnemnda. Svar på høringen merkes med ref. nr. 2020/8 og sendes på e-post til post@nemndene.no eller per post til:

Tariffnemnda
Postboks 4720 Torgard
7468 Trondheim

Med hilsen

Terese Smith Ulseth
Tariffnemndas leder